3

O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI
OLIY TA’LIM, FAN VA INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI

SAMARQAND DAVLAT VETERINARIYA MEDITSINASI, CHORVACHILIK VA BIOTEXNOLOGIYALAR UNIVERSITETI

Ro‘yxatga olindi:	“TASDIQLAYMAN”
№ BD-60811500 – 1.19	O‘quv ishlari bo‘yicha prorektor
«29» 08 2024 yil	q.x.f.d., professor
	A.A.Elmurodov
	«29» 08 2024 yil

CHORVACHILIKDA MENEJMENT VA ISHLAB CHIQARISHNI TASHKIL ETISH FANINING

ISHCHI O‘QUV DASTURI (SILLABUSI)
(Sirtqi ta’lim 3-bosqich talabalari uchun)

Bilim sohasi:	800000	– Qishloq,o‘rmon,baliq xo‘jaligi va veterinariya
Ta’lim sohasi:	810000	– Qishloq xo‘jaligi
Ta’lim yo‘nalishi:	60811500	– Zooinjeneriya(qorako‘lchilik)

Samarqand – 2024

Fanning ishchi o‘quv dasturi (sillabusi) 202 -yilda tasdiqlangan o‘quv reja va fan dasturiga muvofiq ishlab chiqildi.

Tuzuvchilar:

Salamov.I – SamDVMChBU, “Iqtisodiyot va buxgalteriya hisobi” kafedrasi dotsenti.

Xudoyberdiyeva M.U.– SamDVMChBU “Iqtisodiyot va buxgalteriya hisobi” kafedrasi assistenti

Taqrizchilar:

1. **Mirzaev K.J.** - Samarqand iqtisodiyot va servis instituti “Raqamli iqtisodiyot” kafedrasi mudiri, i.f.d., professor

2. **Pardayeva O.M**- TDIU Samarqand filiali “Yashil iqtisodiyot va barqaror biznes” kafedrasi mudiri,dotsent.

Fanning ishchi o‘quv dasturi “Iqtisodiyot va buxgalteriya hisobi” kafedrasining 2024-yil “26” 08 dagi “1”__-son yig‘ilishida muhokamadan o‘tgan va fakultet Kengashida muhokama qilish uchun tavsiya etilgan.

Kafedra mudiri,katta o ‘qituvchi __________ **Eshmuradov U.T.**

Fanning ishchi o‘quv dasturi “Iqtisodiyot” fakulteti Kengashida muhokama etilgan va foydalanishga tavsiya qilingan (2024-yil _____ _________dagi ____ -sonli bayonnoma).

Fakultet kengashi raisi,i.f.d.,professor. ______________ **Alikulov A.I.**

Kelishildi:

O‘quv-uslubiy boshqarma boshlig‘i,professor, v.b. ________ **Ro‘ziqulov R.F.**

Fan Sillabusi
Samarqand davlat veterinariya meditsinasi, chorvachilik va biotexnologiyalar universiteti

Fan to‘g‘risida ma’lumot
Fan shifri: CHICHTEM 1506
Fan nomi: Chorvachilikda menejment va ishlab chiqarishni tashkil etish
Semestr/yil: **5-semestr/2024-2025 o‘quv yili**
Kafedra: **“Iqtisodiyot va buxgalteriya hisobi”**
Soatlar/kreditlar: **6,0 ECTS (28 auditoriya soati, 152 soat mustaqil ta’lim)**

Ma’ruza	Amaliy mashg‘ulot	Loboratoriya	Mustaqil ta’lim	Jami
10	12	6	152	180

Fan bo‘yicha mashg‘ulotlarning joylashuvi:
Auditoriya vaqti: dars jadvaliga asosan
Talablar:
Fan uchun mas’ul kafedra: “Iqtisodiyot va buxgalteriya hisobi”
Instruktor to‘g‘risida ma’lumot
Kafedra joylashgan joyi: **SamDVMChBU, 5-o‘quv binosi, 519-xona**
Telefon: +99890606-41-75; +99891-538-98-76 mobil
E-mail: a_aliqulov@mail.ru ulugbek1983.05@gmail.com
Ish vaqti: Uchrashuvga ko‘ra

I. Fanni o‘qitishdan maqsad - talabalarga qishloq xo‘jaligi korxonalarida mahsulot ishlab chiqarishning iqtisodiy samaradorligi va uni oshirish yo‘llarini, mahsulot raqobatbardoshligini aniqlash hamda tahlil qilish, ilgor texnologiyalar va innovatsion ishlanmalarni jariy qilish va boshqarish; moddiy resurslar va pul mablag‘laridan samarali foydalanish yo‘llari; mahsulot yetishtirishda sarf-xarajatlarni tejash va undan maqsadli foydalanish; qishloq xo‘jaligida mehnat resurslaridan samarali foydalanish va uning mehnat unumdorligini oshirish;

II. Fanning vazifasi – Respublika iqtisodiyotida qishloq xo‘jaligining o‘rni va ahamiyati tarmoqda fan-texnika taraqqiyoti va innovatsion texnologiyalar moddiy resurslar xarajatlari va ularni kamaytirish; mehnat resurslaridan samarali foydalanish; olinadigan daromad va foyda miqdori xamda ularni kupaytirish imkoniyatlari; investitsiyalarni jalb etish; menejmentning maqsadi, vazifasi, usulari va uslublari; menejment qonunlari va tamoyillari; menejmentning asosiy funksiyalari; Qishloq xo‘jaligida boshkaruv qarorlari qabul qilishni o‘rgatishdan iboratdir.

III. Fanni o‘zlashtirish natijasida talaba:

- menejmentning mohiyati va funksiyalarini, menejment qonunlari va tamoyillari, xo‘jalik faoliyati jarayonida menejerlar oldida turgan muammolar

yechimi, menejment boshqaruvining o‘ziga xos jihatlari haqida ***tasavvurga ega bo‘lishi;***

- rejalashtirishning o‘rni va elementlarini, pul oqimlarini boshqarish xususiyatlarini, qarorlar qabul qilishda moliyaviy risklar ta’sirini baholash ***ko‘nikmalariga ega bo‘lish;***
- korxonalarda moliyaviy ta’minotni samarali tashkil etish va loyihalarni moliyalashtirish jarayonini boshqarish, investitsion faoliyatni boshqarish va loyiha samaradorligini baholash ***malakasiga ega bo‘lishi kerak.***

IV. O‘qitish usullari:

Fanni o‘qitish jarayonida zamonaviy uslublardan foydalanish, sohadagi muammolarni ta’limning ommaviy shakllari bilan bog‘lab, talabalarning nazariy bilimlarini amaliy mashg‘ulotlar orqali mustahkamlab borish lozim. O‘quv materiallarini talabalar tomonidan unumli o‘zlashtirish uchun ko‘rgazmali qurollar o‘qitishning texnik vositalari, chorvachilik fani bo‘yicha chop etilgan ma’ruza matnlaridan keng foydalanish, talaba bilimini baholash tizimini joriy etish. Ma’ruza mashg‘ulotlarida ilg‘or pedagogik texnologiyalar foydalaniladi.

“Chorvachilikda menejment va ishlab chiqarishni tashkil etish” kursini loyihalashtirishda quyidagi asosiy konseptual yondoshuvlardan foydalaniladi:

Shaxsga yo‘naltirilgan ta’lim.
Tizimli yondoshuv.
Faoliyatga yo‘naltirilgan yondoshuv.
Dialogik yondoshuv.
Hamkorlikdagi ta’limni tashkil etish.
Muammoli ta’lim.

V. Fanning tarkibiy tuzilishi:

5.1. “Chorvachilikda menejment va ishlab chiqarishni tashkil etish” fanidan rejalashtirilgan ma’ruza mashg‘ulotlarining kalendar tematik rejasi

Ma’ruza mashg‘ulotlarining:			
№	**mavzulari**	**rejasi**	**soat**
1-modul. Kirish. Chorvachilikda menejment tushunchasi va nazariy asoslari. Chorvachilikda menejmetning asosiy funksiyalari.			
1.1	Chorvachilikda menejment tushunchasi va nazariy asoslari	1.1.1. Qishloq xo‘jaligi menejmenti haqida umumiy tushuncha. 1.1.2. Menejment nazariyalarining evolyusion rivojlanishi. 1.1.3. Menejmentning ilmiy yondashuvlari.	2
2-modul. Chorvachilik menejmentida boshqaruv qarorlari. Chorvachilikda menejment madaniyati va uslubi.			
2.1	Chorvachilik menejmentida boshqaruv qarorlari	2.1.1.Boshqaruv qarorlarining mohiyati va ularga qo’yiladigan talablar 2.1.2. Qarorni ishlab chiqish va qabul	2

4.Mirziyoyev Sh.M. Yangi O‘zbekistonda erkin va farovon yashaylik. –Toshkent: “Tasvir” nashriyot uyi, 2021 yil. – 52 bet.

5.Mirziyoyev Sh.M. Yangi O‘zbekiston taraqqiyot strategiyasi. –Toshkent: “O‘zbekiston” nashriyoti, 2022 yil. – 416 bet.

6.O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2019-yil 28-martdagi “Veterinariya va chorvachilik sohasida davlat boshqaruvi tizimini tubdan takomillashtirish chora-tadbirlari to‘g‘risida”gi PF-5696 son Farmoni.

7.O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2022-yil 31-martdagi “Veterinariya va chorvachilik sohasida kadrlar tayyorlash tizimini tubdan takomillashtirish to‘g‘risida”gi PQ-187-son qarori.

8. Samatov G‘.A., Rustamova I.B., Sheribaeva U.A. Qishloq xo‘jaligi iqtisodiyoti va menedjmenti. Darslik. –Toshkent: Cho‘lpon nomidagi nashriyot-manba ijodiy uyi, 2012.

Axborot manbaalari

www.lex.uz – O‘zbekiston Respublikasi Adliya vazirligi portali

www.mf.uz – O‘zbekiston Respublikasi Moliya vazirligi sayti

VIII. Baholash

Talabalarning fanlarni o‘zlashtirishi 5 ballik tizimda baholanadi.

5 (a’lo) baho:

Xulosa va qaror qabul qilish;
Ijodiy fikrlay olish;
Mustaqil mushohada yurita olish;
Olgan bilimlarini amalda qo‘llay olish;
Mohiyatini tushunish;
Bilish, aytib berish;
Tasavvurga ega bo‘lish;

4 (yaxshi) baho:

Mustaqil mushohada yurita olish;
Olgan bilimlarini amalda qo‘llay olish;
Mohiyatini tushunish;
Bilish, aytib berish;
Tasavvurga ega bo‘lish;

3 (qoniqarli) baho;

Mohiyatini tushunish;
Bilish, aytib berish;
Tasavvurga ega bo‘lish;

2 (qoniqarsiz) baho:

Dasturni o‘zlashtirmaganlik;
Fanning mohiyatini bilmaslik;
Aniq tasavvurga ega bo‘lmaslik;
Mustaqil fikrlay olmaslik.

11	Qishloq xo'jaligida shartnomaviy munosabatlar	Adabiyotlardan konspekt qilib referat yozish	Noyabr 2024	6
12	Qishloq xo'jaligida tavakkalchilikni boshqarish	Adabiyotlardan foydalanib amaliy topshiriqlarni bajarish	Noyabr 2024	6
13	Menejment tizimida hisob va nazorat	Adabiyotlardan konspekt qilib referat yozish	Dekabr 2024	8
14	Davlat boshqaruvining asoslari	Adabiyotlardan foydalanib amaliy topshiriqlarni bajarish	Dekabr 2024	8
15	Menejmentda axborot va kommunikatsiya	Adabiyotlardan konspekt qilib referat yozish	Dekabr 2024	8
16	Qishloq xo'jaligi korxonalarini rivojlantirishda menejment tamoyilarini qo'llashning ahamiyati	Adabiyotlardan foydalanib amaliy topshiriqlarni bajarish	Dekabr 2024	8
17	Menejment usullari va uslublarini ishlab chiqarish samaradorligiga ta'siri.	Adabiyotlardan konspekt qilib referat yozish	Yanvar 2025	6
18	Tashkilotlar va ularni boshqarish.	Adabiyotlardan foydalanib amaliy topshiriqlarni bajarish	Yanvar 2025	8
19	Innovatsiya va innovatsion menejment.	Adabiyotlardan konspekt qilib referat yozish	Yanvar 2025	6
20	Menejment samaradorligi va uni oshirish	Adabiyotlardan foydalanib amaliy topshiriqlarni bajarish	Yanvar 2025	6
Jami:				**152**

VII. Adabiyotlar

Asosiy adabiyotlar

1. Qosimova D.S. Menejment nazariyasi. Darslik. –Toshkent: «Tafakkur-Bo'stoni», 2013.

2. Ziyavitdinova N.M., O'rinov Y.M., Xayitov Sh.N. Menejment. O'quv qo'llanma. –Toshkent: «Tafakkur-Bo'stoni», 2012.

3. Yo'ldoshev N.K., G.E.Zoxidov. Menejment. Darslik. –Toshkent: «O'zbekiston faylasuflar milliy jamiyati», 2018.

Qo'shimcha adabiyotlar

		qilish 2.1.3. Qarorlarni ijrosini uyushtirish va ularni bajarilishini nazorat qilish.	
3-modul. Qishloq xo'jaligida chorvachilik faoliyatini tashkiliy asoslari. Chorvachilik menejmentida motivlashtirish.			
3.1	Qishloq xo'jaligida chorvachilik faoliyatini tashkiliy asoslari.	3.1.1. Fermer xo'jaligi faoliyatini tashkil etish, rivojlantirish va boshqarish asoslari. 3.1.2.Ko'p tarmoqli fermer xo'jaliklari faoliyatining tashkiliy-iqtisodiy asoslari 3.1.3. Dehqon xo'jaligi faoliyatini tashkil etish, rivojlantirish va boshqarish asoslari. 3.1.4. Agroklasterlar faoliyatini tashkil etish, rivojlantirish va boshqarish asoslari	2
4-modul. Chorvachilikda nizo va stressni boshqarish. Chorvachilik menejmentida shartnomaviy munosabatlar.			
4.1	Chorvachilikda nizo va stressni boshqarish	4.1.1.Nizo, ularning kelib chiqish sabablari va turlari. 4.1.2.Nizo jarayonidagi bosqichlar va oqibatlar. 4.1.3.Nizolarni boshqarish va ularni bartaraf etish yo'llari. 4.1.4.Stress va uni boshqarish.	2
5-modul. Chorvachilikda tavakkalchilikni boshqarish. Chorvachilikda ishlab chiqarish va xodimlarni boshqarish			
5.1	Chorvachilikda strategik boshqaruv va rejalashtirish	5.2.1.Strategiya va strategik boshqaruv tushunchasi. 5.2.2.Strategik reja va uning bosqichlari. 5.2.3.Strategiyani tanlash va uni amalga oshirishni rejalashtirish. 5.2.4. Bozor iqtisodiyoti sharoitida biznes-rejani ishlab chiqish.	2
6-modul. Chorvachilik menejmentida axborot va kommunikatsiya. Chorvachilikda menejment samaradorligi.			
Jami:			**10**

5.2. "Chorvachilikda menejment va ishlab chiqarishni tashkil etish" fanidan rejalashtirilgan amaliy mashg'ulotlarining kalendar tematik rejasi

Amaliy mashg'ulotlarning			
№	**mavzulari**	**rejasi**	**soat**

1.	Chorvachilikda menejment tushunchasi va nazariy asoslari	1.1 Qishloq xo‘jaligi menejmenti haqida umumiy tushuncha.. 1.2Menejment nazariyalarining evolyusion rivojlanishi. 1.3 Menejmentning ilmiy yondashuvlari.	2
2.	Chorvachilikda menejment qonunlari va tamoyillari	2.1 Umumiy iqtisodiy va falsafiy qonunlar 2.2. Menejmentning asosiy tamoyillari	2
3.	Chorvachilikda menejmetning asosiy funksiyalari	3.1. Boshqaruvchilarga qo‘yiladigan talablar. 3.2. Boshqaruv maqsadi. 3.3. Boshqaruvning asosiy funksiyalari	
4.	Chorvachilik menejmentida boshqaruv qarorlari	4.1 Boshqaruv qarorlarining mohiyati va ularga qo‘yiladigan talablar 4.2. Qarorni ishlab chiqish va qabul qilish 4.3. Boshqaruv usullari to‘g‘risida tushuncha	2
5	Chorvachilik menejmentida boshqaruv usullari	5.1. Boshqaruv usullari to‘g‘risida tushuncha 5.2.Boshqarishning ma’muriy-tashkiliy usullari 5.3. Boshqarishning iqtisodiy usullari 5.4. Boshqarishning ijtimoiy-ruhiy usullari	2
6.	Chorvachilikda menejment madaniyati va uslubi	6.1 Madaniyat va menejment. 6.2.Menejment madaniyatining asosiy unsurlari. 6.3. Rahbarlik uslubi tushunchasi. 6.4. Menejmentda qo‘llaniladigan uslublar	2
		Jami:	**12**

5.3. “Chorvachilikda menejment va ishlab chiqarishni tashkil etish” fanidan rejalashtirilgan laboratoriya mashg‘ulotlari uchun quyidagi mavzular tavsiya etiladi:

1	Chorvachilik menejmentida shartnomaviy munosabatlar	6.1.Shartnoma to‘g‘risida umumiy tushunchalar. 6.2.Shartnomaviy munosabatlarni amalga oshirishning asoslari. 6.3. Qishloq xo‘jalik korxonalari bilan tuziladigan shartnomalar. 6.4. Shartnomalarning bajarilishida tomonlarning javobgarligi va shartnomalar bajarilishini monitoringi.	2
2	Chorvachilikda tavakkalchilikni boshqarish	7. 1.Tavakkalchilik tushunchasi va uni boshqarish 7.2.Tavakkalchilikni baholash usullari	2

		7.3.Tavakkalchilikni kamaytirish yo'llari	
3	Chorvachilikda strategik boshqaruv va rejalashtirish	8.1.Strategiya va strategik boshqaruv tushunchasi. 8.2.Strategik reja va uning bosqichlari. 8.3.Strategiyani tanlash va uni amalga oshirishni rejalashtirish. 8.4. Bozor iqtisodiyoti sharoitida biznes-rejani ishlab chiqish	2
jami			6

VI. "Chorvachilikda menejment va ishlab chiqarishni tashkil etish" fanidan rejalashtirilgan talabalar mustaqil ta'limining kalendar tematik rejasi

№	Mustaqil ta'lim mavzulari	Amalga oshirish mexanizmi	Bajarish muddati	Hajmi (soatda)
1	Menejment nazariyasi asoslari	Adabiyotlardan konspekt qilib referat yozish	Sentabr 2024	6
2	Menejment qonunlari va tamoyillari va funksiyalari	Adabiyotlardan konspekt qilib referat yozish	Sentabr 2024	8
3	Menejmentda boshqaruv usullari	Adabiyotlardan konspekt qilib referat yozish	Sentabr 2024	8
4	Menejment madaniyati	Adabiyotlardan konspekt qilib referat yozish	Sentabr 2024	8
5	Menejment uslubi	Adabiyotlardan foydalanib amaliy topshiriqlarni bajarish	Oktabr 2024	8
6	Menejment faoliyatini tashkiliy asoslari	Adabiyotlardan konspekt qilib referat yozish	Oktabr 2024	8
7	Ko'p tarmoqli fermer xo'jaliklarini tashkil etish va boshqarish	Adabiyotlardan konspekt qilib referat yozish	Oktabr 2024	8
8	Dexqon xo'jaligini tashkil etish va boshqarish	Adabiyotlardan foydalanib amaliy topshiriqlarni bajarish	Oktabr 2024	8
9	Klasterlar va ularni boshqaruv mexanizmi.	Adabiyotlardan foydalanib amaliy topshiriqlarni bajarish	Noyabr 2024	8
10	Mehnat faoliyatida menejment	Adabiyotlardan foydalanib amaliy topshiriqlarni bajarish	Noyabr 2024	8